

מרים קליין

נטל (שיר כמיהה)

צמרמרות בשמים, או סתם יום חלין
ואצלי יום מענן מרשרש בלבי.
וכל זאת ויותר מתחולל בראשי.

אני חשה את המקום שהוא
שהיה בו קר טוב של טוב.

אז חשבתי על המשלמת הזאת (לפרקים זאת היית את)
ונזכרתי בהומלס שהוא, עטוף מלבושים של יום קר
רציתי לקלף אותו, רציתי לקלף אותה,
רציתי להיות נטל.

והנטל הזה הוא אני,
והאני הוא הנטל
יום אחד אולי
יהיה לי נטל משלי.

אהבה בכפית

הייתי על ברפיה
והיא נשקה אותי המון
אולי מאה נשיקות ברצף
וזה היה שגעון
וזאת לא הייתה המאהבת
וזה לא קרה אתמול
זאת הייתה אמי האוהבת
ואני הייתי בת שלש
וזה היה הרגע
שידעתי שמשוהו בי שונה
תגלית פנימית חותכת
ושאהבה היא לא עורת
היא ממצא של מיקרוסקופ
ובבשלותי אני יודעת
שהחלב לא תמיד היה מתוק.

מתוך ספר העומר לראות אור

הקושיה ופתירתה, מתוסף עומק פסיכולוגי הן לרמותה של מגדה-מגדלנה-אלמוג, והן לרמותה של לוצי-לוציפר-קטי.

סוד

דרך הסוד היא הדרך אליה נמשך הספר בעבותות של תשוקה. זו הדרך שבה מתבצעת אלכימיה של המציאות, וברזל כעור הופך לזהב. אולם מעבר לגלישה של שורץ אל הפנטסיה והמיתולוגיה, רצוני לדבר על סוד נוסף המתקיים במקהלה הונגרית - הסוד הטיפוגרפי. כמו בקמע, שבו דרך סידור האותיות על הדרך היא חלק מתכונתו המאגית, גם בספרו של שורץ מסתדרות המילים בתוך צורה ייחודית: שבעה פונטים שונים מייצגים את כליל הקולות ושברי התודעה. הטיפוגרפיה הייחודית הזאת הופכת את הצורה לקול נוסף במקהלה. התוכן אינו ניתן למסירה מחוץ לצורה שהוא יצוק בה. אי-אפשר "לצטט" את אחד הקטעים בספר שם הקולות נוגסים זה בזה, מתחרים על מקום, מבלי לגייס כשרון תיאטרי עצום או מגוון מסכות שיאפשרו להרגים את המעבר בין הקולות מבלי לתמרר כל פעם: "ועכשיו האחות אומרת..." מנסרת התעותעים מתגלמת במיטבה דווקא בתוך ספר, דווקא בתוך החומר.

*

הפשט, הרמוז, הדרש והסוד מתמזגים לשלם אחד, לפרדס אחד. ובו שלגיה-חחה נידונה לנצח להימשך אל הנסתה, לאכול מפירותיו, ולנצח לשלם את המחיר. וגם בן עזא, ובן זומא, ואחה, ורבי עקיבא, אותם ארבעה שנכנסו לפרדס, נידונים גם הם להשתוקק אל האדים המרחפים מעל המציאות, ולנצח להיפגע. ועל אף ההיסטוריה הכתובה מפורשות, העמוסה תמרוזי אוהרה, ממשיכים בני האדם להתהלך כמוכי ירח, כחולי אהבה, ולחפש את המופלא מהם.

ספרו של שורץ הוא, בעיני, שיר אהבה והלל למופלא, ובה בעת הוא שיר אשכבה מצמרה, ערות לקרבה האינמה בין חלומות וסיוטים. אי-אפשר להישאר במציאות של הפרדס, אך אי-אפשר לברוח אל הנסתה. לא בכדי המרחב האינדיאני המקביל ל"גן עדן", נקרא "שדות הציד הנצחיים". כשם שהמציאות אלימה לאין שיעור, גם מקבילתה הפנטסטית שואבת את כוחה מן המפגש המחריר בין הצייד לניצוד.

ספרו של שורץ מייצג את המפגש הזה, את המבט המצמית ששולח הנעקד בעוקד. אולם בעת שהוא מייצג את המבט, הוא מפורד את היתכנותו לפירורים. אברהם, כמו יצחק, הוא קורבן של הציווי האלהי, כשם שלוצי-קטי הנוטשת, היא אשה שעברה את התופת ההיא, ואיזידור-בן ציון המתעלל, הוא גבר אבוד ונבגה. ובאופן הופכי, יגאל שורץ, הקורבן לכאורה, משייף את עטו, מרברד את המתים ומפר את שתיקתם העולמית בכוח השמור לציידים בלבה. שטטוש הגבולות בין הציידים והניצודים, מתברר, כמו בפרדוקסים של זנון, ככוח המונע את האפשרות של תנועת הצייד. כיצד יכול אדם לצוד ולפרפר במלכודת בעת ובעונה אחת? פרדוקס.

מקהלה הונגרית הוא ספר עמוס בפרדוקסים (בהערת סוגריים אוסיף כי המילה פרדס מסתתרת בתוך המילה פרדוקס, ובזאת אני מתחייבת להפסיק לאלתר למצוא אלוזיות, ראשי תיבות וגימטריות למילה פרדס). הפרדוקסים מכוננים את הרומן מתחילתו ועד סופו:

תעותעים בדיוניים המתגשמים בתוך חומר, מרחב פרשני כאוטי הנצמד להיגיון פנימי ומנביע צורה בתוך אנטי צורה, וקילופם של סודות תוך כיסויים בעולם הנסתה. וגם, כעס והיעדר וכאב, המתגלים כביטויים של אהבה. ספרו של שורץ הרעיד את חדרי לבי. עומד לו אדם, משיל את הפרסונה הציבורית שלו, ומטיח את הפנים והחוץ זה בזה בעוצמה כה רבה עד שניתזים מהם ניצוצות. מה אנחנו יודעים על האחר, על עומקם של געגועיו? על הדיאלוג שלו עם מתיו, עם סודותיו? ומה אנחנו יודעים על עצמנו, על זיכרונותינו המסוכסכים, ועל הפער בין הילדים שהיינו לבין המבוגרים שאנחנו כעת.

◆

מוריה דיין קודיש היא דוקטורנטית לספרות עברית באוניברסיטת בן גוריון.